

Nr 33

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i föräldrabalken, m. m. jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet.

Propositionen

I propositionen 1969:25 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att anta därvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i föräldrabalken,
- 2) lag om ändring i giftermålsbalken,
- 3) lag om ändring i ärvdabalken,
- 4) lag om ändring i lagen den 17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havandeskap,
- 5) lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,
- 6) lag om ändring i brottsbalken,
- 7) lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
- 8) lag om ändring i barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97),
- 9) lag om ändring i lagen den 4 juni 1964 (nr 450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet,
- 10) lag om ändring i lagen den 20 mars 1964 (nr 168) om verkställighet av bötesstraff,
- 11) lag om ändring i skollagen den 6 juni 1962 (nr 319),
- 12) lag om ändring i rättegångsbalken,
- 13) lag om ändring i lagen den 27 juli 1954 (nr 579) om nykterhetsvård,
- 14) lag om ändring i religionsfrihetslagen den 26 oktober 1951 (nr 680),
- 15) förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521),
- 16) förordning om ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt,
- 17) förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt.

Propositionen har hänvisats till bevillningsutskottet såvitt avser ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen, förordningen om arvsskatt och
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 7 saml. Nr 33*

gåvoskatt samt förordningen om statlig förmögenhetsskatt och i övrigt till lagutskott.

I detta betänkande behandlar utskottet endast förslagen till ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen och förordningen om arvsskatt och gåvoskatt. Förslaget till ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt behandlar utskottet i annat sammanhang.

I propositionen föreslås myndighetsåldern sänkt från 21 till 20 år. Vidare föreslås att ungdomar i ålder 18—20 år i flera hänseenden skall få en mera självständig ställning än f. n. Sålunda skall den som har fyllt 18 år själv få ta upp och förfoga över studiemedel och statliga bosättningslån. Han skall också utan förmyndarens samtycke kunna hyra bostad för eget bruk. Den behörighet att ingå sedvanliga rättshandlingar för den dagliga hushållningen m. m. som redan nu tillkommer gift underårig föreslås utvidgad till alla underåriga som har eget hushåll.

Som en konsekvens av att myndighetsåldern sänks föreslås motsvarande ändring av åtskilliga andra 21-årsgränser inom vitt skilda rättsområden. Principen vid prövning av olika åldersgränser har varit att en anpassning till den föreslagna myndighetsåldern skall ske överallt där det inte finns speciella skäl för annat. Bland 21-årsgränser som behålls kan nämnas de som finns inom påföljdssystemet för unga lagöverträdare.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1969.

De ovan under punkterna 15 och 16 upptagna författningsförslagen har följande lydelse.

15) Förslag

till

Förordning

om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521)

Härigenom förordnas, att 18—20 §§ rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

18 §.

Rusdrycker må ej utminuterat till den som kan antagas ej hava fyllt *tjuget* år.

Rusdrycker må ej utminuterat till den som kan antagas ej hava fyllt *tju* år.

Utminutering må — — — — — förteckning (spärlista).

På spärlista — — — — — eller fylleri.

Spärlista skall — — — — — varje månad.

Om upptagande — — — — — sex månader.

19 §.

Rusdrycker må ej utlämnas — — — — — tillhandahållas någon.

Rusdrycker må ej inköpas genom ombud som kan antagas ej hava fyllt *tjuget* år.

Rusdrycker må ej inköpas genom ombud som kan antagas ej hava fyllt *tju* år.

Föreligger beträffande — — — — — rusdrycker vägras.

20 §.

Ej må någon såsom ombud eller på därmed jämförligt sätt med anskaffande av rusdrycker tillhandagå den som kan antagas ej hava fyllt *tjuget* år eller missbruka alkoholhaltiga drycker eller vara berörd av sådana drycker eller annat berusningsmedel eller den som enligt 18 § må vägras utminutering.

Ej må någon såsom ombud eller på därmed jämförligt sätt med anskaffande av rusdrycker tillhandagå den som kan antagas ej hava fyllt *tju* år eller missbruka alkoholhaltiga drycker eller vara berörd av sådana drycker eller annat berusningsmedel eller den som enligt 18 § må vägras utminutering.

¹ Senaste lydelse av 18 och 20 §§ se 1963: 221 och av 19 § se 1957: 212.

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 7 saml. Nr 33*

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Ej må någon genom ———— av rusdrycker.

Det är ———— på utminuteringsställe.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969.

16) Förslag

till

Förordning

om ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom förordnas, att 28 § förordningen den 6 juni 1941 om arvsskatt och gåvoskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

28 §.

Arvs- eller ————— 6 000 kronor.

Tillfaller lott barn, styvbarn eller avkomling till avlidet barn eller styvbarn och har vid tiden för skattskyldighets inträde mottagaren av lotten ej fyllt 21 år, skall vid skattens bestämmande från lotten såsom skattefritt avräknas ett belopp av 2 000 kronor för varje helt år eller del därav, som då återstod till dess sagda ålder uppnås.

Tillfaller lott barn, styvbarn eller avkomling till avlidet barn eller styvbarn och har vid tiden för skattskyldighets inträde mottagaren av lotten ej fyllt 20 år, skall vid skattens bestämmande från lotten såsom skattefritt avräknas ett belopp av 2 000 kronor för varje helt år eller del därav, som då återstod till dess sagda ålder uppnås.

Efterlevande make ————— från skatt.

I fråga ————— tidigare tidpunkt.

Skattefri är ————— 1 000 kronor.

Vid tillämpning ————— med skyldskap.

I övrigt ————— enligt denna

T a r i f f.

För skattelott, ————— av återstoden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969. Har skattskyldighet inträtt dessförinnan tillämpas dock äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse av 28 § se 1967: 389.

Motionerna

Yrkanden

Med anledning av propositionen har bl. a. väckts följande motioner.

1) motionen II: 1066 av fru *Eriksson* i Stockholm, vari hemställts, »att den nuvarande lydelsen av 18, 19 och 20 §§ i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521) måtte bibehållas och att alltså åldern liksom nu blir 21 år för rätt till inköp av rusdrycker»;

2) motionen II: 1068 av herr *Lundberg*, vari bl. a. hemställts, att i 18—20 §§ rusdrycksförsäljningsförordningen föreslagna tjugu år utbytes mot arton år,

att i 28 § förordningen den 6 juni 1941 om arvsskatt och gåvoskatt tjugu år utbytes mot arton år,

att i 8 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhetsskatt tjugu år utbytes mot arton år

samt att samtliga föreslagna ändringar skall träda i kraft den 1 juli 1969.

Motionen II: 1068 har hänvisats till bevillningsutskottet såvitt avser de ovan återgivna yrkandena och i övrigt till lagutskott. Som tidigare nämnts behandlar utskottet förslaget till ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt i annat sammanhang.

Motivering

II: 1066

Med motivering som framförts av olika remissorgan och med hänvisning till att alkohollagstiftningen och vården av alkoholskadade är under utredning borde den nuvarande 21-årsgränsen kvarstå beträffande åldern för rätt till inköp av rusdrycker liksom 21-årsgränsen för inköp av stiletter bibehållits. En automatisk anpassning till myndighetsåldern är inte befogad, där åldersgränsen icke har bestämts efter grunder som varit avgörande för myndighetsåldern.

II: 1068

Med den grundsyn på ungdomens allmänna mognad som följt med en förbättrad utbildning och ungdomens ökade intresse och engagemang i samhällsarbetet har en sänkning av myndighetsåldern länge varit aktuell. Då en sänkning av myndighetsåldern har ett starkt och nödvändigt samband med en i annat sammanhang aktualiserad fråga om en sänkning av rösträttsåldern till 18 år och denna reform i en snar framtid blir aktuell, måste myndighets- och rösträttsåldern anpassas till varandra.

Hela utformningen av förmyndarlagstiftningen är föråldrad och är föremål för utredning. De som praktiskt kommit i beröring med denna lagstiftning har nog ett starkt intryck av att inte minst den höga myndighetsåldern av 21 år icke tagit hänsyn till den tidigare mognad dagens ungdom kan uppvisa, inte heller till att giftermålsåldern sänks och familjebildning sker vid 17 å 18 års ålder i ökad utsträckning eller till att unga familjer får uppleva att de själva, liksom deras barn, står under förmyndare. Likaså har vi förändrat ungdomens skyldigheter gentemot samhället, exempelvis militärtjänsten m. m. Allt detta medför att samhället bör beakta och tillmötesgå ungdomens berättigade krav och vilja till medverkan i samhällsarbetet och ge dem möjligheter att ta ansvar och påverka samhälls skeendet. En sänkt rösträttsålder till 18 år har vid årets riksdag diskuterats och måste väl inom den närmaste tiden komma att genomföras.

Att inför detta aktuella läge genomföra en sänkning av myndighetsåldern till 20 år kan varken vara lämpligt eller försvarligt. Myndighets- och rösträttsåldern är oskiljaktiga och måste på lämpligt sätt anpassas till varandra.

Då riksdagen vid årets ställningstagande till en sänkt rösträttsålder — 18 år — visade ett starkt intresse för en sådan reform och ungdomens berättigade krav på en sänkt rösträttsålder och möjligheter att direkt kunna påverka samhällsutvecklingen är stark, kan man förutsätta att en anpassning av myndighetsåldern till en kommande ytterligare sänkning av rösträttsåldern till 18 år ligger så nära i tiden, att riksdagen i fråga om proposition nr 25 bör vidtaga den justering av åldersgränsen som är nödvändig för en samordning. Detta kan ske genom att vid behandlingen av de föreslagna lagändringarna riksdagen beslutar att åldersgränsen sänks till 18 år i stället för till 20 år och att de lagparagrafer som därmed blir överflödiga utgår.

Utskottet

I propositionen föreslås att myndighetsåldern sänks från 21 till 20 år. Som en följd härav förordas att 21-årsgränsen i bl. a. rusdrycksförsäljningsförordningen (Rff), förordningen om arvsskatt och gåvoskatt (AGF) samt förordningen om statlig förmögenhetsskatt anpassas till den föreslagna myndighetsåldern. Förslaget till ändring i sistnämnda förordning behandlar utskottet i annat sammanhang.

Enligt 18 § Rff får rusdrycker inte säljas till den som kan antas inte ha fyllt 21 år och enligt 19 § samma förordning får sådana drycker inte inköpas genom ombud som kan antas vara under denna ålder. Vidare är det enligt stadgande i 20 § Rff förbjudet att tillhandagå person, som kan antas inte ha fyllt 21 år, med anskaffande av rusdrycker.

Förslaget i propositionen innebär att det nuvarande sambandet mellan

myndighetsåldern och minimiåldern för inköp av rusdrycker bibehålls. I enlighet härmed föreslås att åldersgränsen i 18—20 §§ Rff sänks till 20 år.

Under hänvisning bl. a. till att alkohollagstiftningen är under utredning yrkas i motionen II:1066 att den nuvarande åldersgränsen för inköp av rusdrycker inte ändras. Motionären i motionen II:1068 anser att myndighetsåldern bör anpassas till en kommande ytterligare sänkning av rösträttsåldern till 18 år och hemställer i överensstämmelse härmed att ifrågavarande åldersgräns i Rff sänks till 18 år.

Första lagutskottet har i sitt utlåtande nr 32 tillstyrkt förslaget om sänkning av myndighetsåldern till 20 år. En motsvarande sänkning av åldern för inköp av rusdrycker har i remissyttranden över förmynderskapsutredningens förslag tillstyrkts av alkoholpolitiska utredningen och flertalet övriga remissinstanser. Utskottet delar uppfattningen att det f. n. inte finns anledning att bryta sambandet mellan myndighetsåldern och inköpsåldern för rusdrycker och tillstyrker därför den föreslagna sänkningen av åldersgränsen i 18—20 §§ Rff till 20 år. På grund härav avstyrker utskottet bifall till motionen II:1066 och till motionen II:1068 i denna del.

Enligt nuvarande bestämmelser i 28 § AGF är arvs- eller testamentslott, som tillfaller barn, styvbarn eller avkomling till avlidet sådant barn, skattefri om dess värde inte överstiger 6 000 kr. Har mottagaren inte fyllt 21 år skall från lotten dessutom avräknas ett belopp av 2 000 kr. för varje helt år eller del därav, som återstår till dess mottagaren uppnått nämnda ålder.

Som en konsekvens av förslaget om sänkt myndighetsålder föreslås i propositionen en motsvarande sänkning av åldersgränsen i 28 § AGF.

I motionen II:1068 yrkas — under åberopande av vad i motionen anförts om sambandet mellan rösträtts- och myndighetsåldern — att ifrågavarande åldersgräns sänks till 18 år.

Även om anknytningen till myndighetsåldern inte torde ha varit det primära vid fastställandet av åldersgränsen i 28 § AGF vill utskottet inte motsätta sig förslaget i propositionen. Det torde ankomma på kapital-skatteberedningen, som inte ansett hinder föreligga för den förordade ändringen, att pröva om det med hänsyn till penningvärdeförändringen eller av andra skäl är erforderligt att höja det skattefria bottenbeloppet för att tillgodose barnfamiljernas intressen. Med det anförda tillstyrker utskottet den föreslagna ändringen i AGF och avstyrker således bifall till motionen II:1068 också i denna del.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen

A) med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 25, i vad

densamma behandlas i detta betänkande, antar de vid propositionen fogade förslagen till

1) förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521) och

2) förordning om ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt;

B) avslår

1) motionen II:1066 och

2) motionen II:1068, i vad densamma behandlas i detta betänkande.

Stockholm den 17 april 1969

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herrar John Ericsson (s), Yngve Nilsson (m), Sundin (cp), Wärnberg (s), Tage Johansson* (s), Gösta Jacobsson (m), Paul Jansson (s), Annerås (fp), Ove Karlsson (s) och Levin (fp); samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås (m), Brandt (s), Engkvist (s), fruor Holmqvist* (s), Nettelbrandt (fp), herrar Kristenson (s), Wikner (s), Andersson i Södertälje (s), Börjesson i Falköping (cp) och Josefson i Arrie (cp).

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.